

Лесь БЕЛЕЙ,

orcid.org/0000-0003-4094-6418

кандидат філологічних наук,

науковий співробітник відділу мов України

Інституту мовознавства імені О.О. Потебні Національної академії наук України

(Київ, Україна) *to.mamay@gmail.com*

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕДАННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ¹

Зважаючи на той факт, що запозичення з англійської складають ліву частку усіх сучасних запозичень, і те, що процес їхньої активної адаптації розпочався ще у ХХ ст. і триває донині, проблема адаптації англізмів засобами сучасної української мови доволі актуальна.

Запозичення відбувається за допомогою таких ключових інструментів, як: пряме запозичення (трансплантація), транслітерація (за принципом «один символ у мові джерелі дорівнює одному символу у мові адаптації»), наукова транскрипція (з використанням спеціальних символів та діакритики), практична транскрипція (пошук найближчих звукових еквівалентів із використанням стандартної графіки), морфологічне перенесення, переклад.

Кожен метод має визначений контекст вживання. Пряме запозичення зазвичай використовують для технічних термінів та абревіатур, транслітерацію – для наукових бібліографій та бібліотечних каталогів (з метою автоматизації процесу). Наукову транскрипцію – для найточнішого передання звучання. Практична транскрипція, морфологічне перенесення та переклад – найпродуктивніші і найпоширеніші способи. У статті детально проаналізовано проблеми практичної транскрипції, оскільки вона, на відміну від двох інших способів, найбільш системна і регулюється нормами чинного правопису.

Український правопис недавно реформований (2019), однак певні норми, зокрема ті, що стосуються запозичень з англійської, залишилися без змін, попри те, що вони порушують принципи практичної транскрипції.

*Зокрема, йдеться про передання англійських звуків /g/, /h/ (зведення вживання графем *g* у запозиченнях виключно до власних назв), так зване правило дев'ятки (вимога писати *u* у запозиченнях *и* замість *i* після приголосних *д, т, з* (*дз*), *с, ц, ж* (*дж*), *ч, ш, р* перед наступним приголосним (крім *й*)).*

Проведений аналіз засвідчив потребу у доцільному використанні різних інструментів запозичення англізмів залежно від контексту, а також необхідність подальшого реформування норм українського правопису.

Ключові слова: *практична транскрипція, англізм, адаптація, правило дев'ятки, правопис.*

Les BELEY,

orcid.org/0000-0003-4094-6418

Candidate of Philological Sciences,

Researcher at the Department of Languages of Ukraine

O.O. Potebnya Institute of Linguistics of National Academy of Sciences of Ukraine

(Kyiv, Ukraine) *to.mamay@gmail.com*

THE PROBLEMS OF ADAPTATION OF ENGLISH BORROWINGS IN UKRAINIAN LANGUAGE

Taking into consideration the fact that borrowings from English are the lion's share of all modern borrowings into Ukrainian and the fact that the process of their active adaptation began in the twentieth century and continues to this day, the problem of adaptation of English borrowings by means of the modern Ukrainian language is quite relevant.

Borrowing takes place with the help of the following key tools: direct borrowing (transplantation), transliteration (one symbol in the source language must be represented with one symbol in the target language), scientific transcription (which uses special symbols and diacritics), practical transcription (searching for the closest sound equivalents using standard graphics), morphological adaptation, translation.

Each method has a specific context of use. Direct borrowing is usually used for technical terms and abbreviations, transliteration – for scientific bibliographies and library catalogs (for the sake of unification). Scientific transcription – for the most accurate sound transmission. Practical transcription, morphological adaptation and translation are the most productive and common methods. The article analyzes in detail the problems of practical transcription, because

---

¹ Статтю підготовлено в межах наукового проєкту «Новітні англізми в українській мові» (державний реєстраційний номер 0121U110505 від 12.04.2021).

unlike the two other methods it is the most systematic. Practical transcription is also regulated by the rules of Ukrainian orthography (so called *Pravopys*).

Although the *Pravopys* has recently been reformed (2019), certain rules, in particular those which regulate the spelling of the loanwords from English, have remained unchanged, despite the fact that they violate the principles of practical transcription.

It is clearly visible in the case of the rules which regulate the transmission of English sounds /g/ and /h/ (they allow to use Ukrainian grapheme *r* only in borrowed proper names) and so-called the rule of nine (use of Ukrainian grapheme *u* instead of *i* after the consonants *д, м, з* (дз) с. *ц, ж* (ж), *ч, ш, р* before the next consonant (except *й*) in borrowings).

The analysis showed the need for appropriate context-based use of different tools for borrowing English lexemes, as well as the need for further reform of the Ukrainian orthography.

Key words: practical transcription, anglicism, adaptation, the rule of the nine, spelling.

Постановка проблеми. Сучасна українська літературна мова далека від пуризму, тому до її лексики потрапляло і надалі потрапляє багато запозичень. Найбільше етранжизмів в українську приходять з англійської. Це зумовлено глобальною популярністю останньої. За підрахунками, станом на 1970-ті, 75–80% усіх запозичень в українській мали англійське походження (Сучасна українська літературна мова: 251). Є усі підстави вважати, що зараз цей відсоток ще вищий, оскільки англійська – це мова глобальних цифрових технологій; англійські терміни зі сфери бізнесу, менеджменту, шоу-бізнесу, фешн-індустрії тощо активно запозичуються. Дослідниця І. Скорейко-Свірська називає такі причини активізації англомовних запозичень, як: 1) потреба синхронного узгодження номінаційно-лексичного рівня української мови (мовної картини світу) з її поняттєвою системою; 2) авторитетний міжнародний статус англійської мови у світі і, на противагу йому, нестабільність української мови у власній державі; 3) відсутність вітчизняних лексем для найменувань нових понять, запозичених із зарубіжної дійсності, а також обмежений час для номінативних процесів української мови на тлі тенденції до універсализації й інтернаціоналізації словникового складу сучасних мов; 4) наявність словотвірного, граматичного та лексико-семантичного потенціалу для освоєння українською мовою запозичуваних англіцизмів (Скорейко-Свірська: 92).

Аналіз досліджень. Англізми в українській мові через свою масовість стали об'єктом багатьох досліджень. (Див. Барнич; Дьолог; Петришин, Лужецька; Пилипенко; Чернікова, Смілик; Попова та ін.). Однак тема їхньої адаптації засобами української мови належить до малодосліджених. Побіжно деякі проблеми зачеплено у статтях Слабоуз-Будник, Краснопольської, Архипенко (Див. Slabouz, Budnyk; Краснопольська; Архипенко).

Мета статті: дослідити різноманітні інструменти запозичень, контекстуальність їхнього використання, проблемні місця.

Вклад основного матеріалу. Запозичення можуть бути давніми чи новими, усними або письмовими, прямими чи опосередкованими (Суперанская 1978: 41). Власні назви запозичуються значно швидше, ніж загальні.

Якщо контакти прямі, точність перенесення зростає, тому що мови прагнуть пристосуватись одна до одної. Але якщо мова-джерело (далі МД) і мова-реципієнт (далі МР) мають мову-посередник, то матеріал МД, як правило, пристосовується спочатку до мови-посередника, а потім вже до МР. Така практика була поширена і у випадку української, що запозичувала іншомовні елементи під впливом російської.

Розрізняють такі способи запозичень, як (див. Суперанская 1962: 36):

1. Пряме запозичення без жодної зміни (механічне перенесення слова з МД до МР без будь-якої зміни). Деякі дослідники називають цей метод трансплантацією (Гудманян: 33).

2. Транслітерація (передача за схемою графема=графема).

3. Наукова транскрипція (наприклад фонетична, вона має обмежене функціональне застосування).

4. Практична транскрипція (перенесення слів однієї мови за посередництвом орфографії та фонетики іншої мови; на відміну від наукової використовує тільки символи алфавіту МР).

5. Морфологічне перенесення (заміна граматичних форм МД формами-еквівалентами МР)

6. Переклад (слову з МД шукається відповідник у МР, використовується калькування).

Усі 5 методів мають різне функціональне застосування і частоту. Пряме запозичення часто використовують для різноманітних технічних термінів та аббревіатур, транслітерацію – для бібліографій та бібліотечних каталогів (з метою автоматизації процесу). Наукову транскрипцію – у філологічних текстах. Практична транскрипція, морфологічне перенесення та переклад – найпродуктивніші і найпоширеніші способи.

Далі розглянемо детальніше практичну транскрипцію, оскільки саме вона найбільш проблематична. Дж. Кетфорд поділяє її процес на 4 фази:

- 1) графологічна репрезентація у МД;
- 2) фонологічна репрезентація у МД;
- 3) фонологічна репрезентація у МР;
- 4) графологічна репрезентація у МР (Catford: 67).

Щоб використовувати практичну транскрипцію, потрібно переносити запозичені дані тричі: прочитати слово у МД, беручи до уваги всі особливості вимови; знайти найближчі звукові еквіваленти у МР і, нарешті, написати отриманий результат у графічній системі МР. Суперанська дає цю саму схему практичної транскрипції (Суперанская, 1962: 37). У пізнішій праці, присвяченій практичній транскрипції, вона пояснює: слова, запозичені засобами практичної транскрипції, повинні повністю прийматися у МР, тобто набувати фонетичних, морфологічних та синтаксичних властивостей (Суперанская 1978: 4).

Практична транскрипція не повинна бути занадто графічною або занадто фонетичною, в обох випадках форми МД та МР будуть сильно віддалені одна від одної (*ibid.* 37). За визначенням, практична транскрипція повинна знайти найближчі еквіваленти до МД і пристосуватися до правил МР. Точність вимови у МД повинна відображатись тільки до певної міри (*ibid.* 36). Зайва фонетична точність затре всі етимологічні сліди та належність до певної МД. Наприклад, алофони можна ігнорувати в процесі практичної транскрипції.

А. Суперанська також вказує на те, що слова зі спільним коренем повинні зберегти цю характеристику у МР (Суперанская, 1978: 127). Наприклад, англійські прізвища *Miller, Mills, Millstone*

мають спільний корінь *mill* який треба однаково відображати у МР.

Англійська мова має значно складніший правопис, ніж українська. Це зумовлено домінуванням етимологічного, або історичного принципу. Тому такий інструмент, як транслітерація, може породити повністю спотворені форми. Наприклад, англійський антропонім *Shakespeare* після буквальної транслітерації стане *Сгакеснеареоm*, що аж ніяк не відповідає фонетичній дійсності.

Англійська звукова система має досить розбудований вокалізм. Британський стандарт складається з 25 одиниць: 13 монофтонгічних (i, i:, u, u:, ə:, e, z:, eə, ə, v, æ, ʌ, a:), 7 дифтонгічних (ei, ai, əi, au, əu, iə, uə) та 5 трифтонгічних (eiə, aiə, əiə, auə, əuə) звуків. Їх вираження в українській мові здійснюється найближчими еквівалентами – із застосуванням гіятуса та вставних приголосних.

Англійський консонантизм загалом збігається за основними параметрами українських звуків. Винятками є (θ, ð, ŋ). Вони, як правило, передаються в українській мові графемами т, д, нг/нг.

У разі англійської мови складання таблиці графічних еквівалентів не має практичного значення через високу етимологічність англійського правопису. Однак А. Гудманян запропонував графічно-структурний підхід (Гудманян: 229) для власних назв. Ця методологія передбачає фіксацію всіх графічних сполучень, які можуть вживатися у *nomina propria*. За підрахунками Гудманяна, «у цілому графічна система англомовних власних назв складається з 145 фонем, з них монографів – 26; диграфів – 67; триграфів – 41; поліграфів – 11.» (*ibid.*).

Монографи		Графемосполучення				Змішані графеми		
Голосні	Приголосні	Голосні		Приголосні		Ди-графи	Три-графи	Полі-графи
		Ди-графи	Три-графи	Ди-графи	Три- і полі-графи			
А	В	АА	АOU	СН	ССН	AR	AAR	AIGH
Е	С	АЕ	АУЕ	СК	ССН	AW	AIR	AIRE
І	D	AI	EAU	CZ	TCH	CE	AOR	ARRH
О	F	АО	EUE	GH	PHTH	ER	ARE	AUGH
U	G	AU	EYE	GM		EW	ARR	AYOR
Y	H	AУ	IEU	GN		GE	AUR	EIGH
	J	EA	OEU	KH		GU	CQU	NGUE
	K	EE	UOY	KN		IR	DGE	OUGH
	L	EI		MB		OR	EAR	OWER
	M	EO		MN		OW	EER	YRRH
	N	EU		NG		QU	EIR	
	P	EY		PH		UR	ERE	
	Q	IA		PN		YR	ERR	
	R	IE		PS			EUR	
	S	IO		PT			IAR	

	T	IU		RH			IER	
	V	OA		SC			IEU	
	W	OE		SH			IGH	
	X	OI		TH			IOR	
	Z	OO		WH			IRE	
		OU		WR			IRR	
		OY		ZH			OAR	
		UE		FF			OER	
		UI		LL			OIR	
		UO		SS			OOR	
		UY					ORE	
		YA					OUR	
		YE					URE	
		YO					URR	
							URE	

Ці графеми або їх сполучення у більшості англійських онімів читаються однаково. Тому їх усталена передача значно полегшила би процес практичної транскрипції. Однак етимологічно англійська пропріальна лексика досить гетерогенна. Окрім германських назв, є багато назв кельтського, латинського та французького походження. Природно, що перераховані буквособолучення будуть читатись по-різному. Тому Гудманян у своїй праці так і не подав єдиної таблиці практичної транскрипції.

Отже, у разі будь-якого запозичення краще застосовувати метод Кетфорда: розглядати усталену норму вимови слова у МД і аж тоді запозичувати його у МР.

У 2019 р. прийнято оновлену редакцію правопису (Український Правопис). У ній є також норми адаптації слів іншомовного походження, зокрема й англійських. Далі проаналізуємо проблемні місця цих норм.

Передавання англійського звуку /g/ регулюється у §5 і § 122:

«§ 5. Буква г передає на письмі глотковий щільний приголосний звук як в українських словах: берегти, вогонь, гадка, гукати, дорогий, жага, згин, крига, могутній, пагінець, так і в загальних та власних назвах іншомовного походження на місці h, g: абориген, агітація, агресія, багаж, болгарин, бригада, газета, генерал, геологія, горизонт, грамота, делегат, кілограм, логопед, магазин, педагог, фотографія; Англія, Гаага, Гомер, Євангеліє (Український Правопис: 12).

§ 122. 1. Звук [g] та близькі до нього звуки, що позначаються на письмі буквою g, звичайно передаємо буквою г: авангард, агітація, агресор, блогер, гвардія, генерал, гламур, графік, грог, ембарго, лінгвістика, маркетинг, міграція, негативний, серфінг, синагога; Гвінея, Гольфстрім, Гренландія, Грузія, Люксембург, Чикаго; Вахтанг [...]

2. Буквою г передаємо звук [g] у давно запозичених загальних назвах, таких як ґанок, ґатунок, ґвалт, ґрати, ґрунт і под. (див. § 6) та в похідних від них: ґанковий, ґратчастий, ґрунтовний і т. ін.

3. У прізвищах та іменах людей можна передавати звук [g] двома способами: шляхом адаптації до звукового ладу української мови – буквою г (Вергілій, Гарсія, Гегель, Георг, Гете, Грегуар, Гуллівер) і шляхом імітації іншомовного [g] – буквою ґ (Вергілій, Гарсія, Гегель, Георг, Гете, Грегуар, Гуллівер і т. ін.)» (Український Правопис: 155–156).

Отже, ці норми, по-перше, запроваджують різні принципи запозичення власних та загальних назв. По-друге, порушують фонетичний принцип практичної транскрипції. Бо у консонантизмі української мови присутній звук /g/, що позначається літерою г. Це прямиий відповідник англійського звуку /g/, однак у запозиченні власних назв, за цими нормами, англійський звук /g/ треба передавати українським /fi/.

Англійський звук /h/ за чинними нормами у запозиченнях позначається літерою г /fi/. Це найближчий відповідник, і тут фонетичність практичної транскрипції збережена:

«Звук [h] передаємо переважно буквою г: гандбол, гербарій, гінді, гіпотеза, горизонт, госпіс, госпіталь, гумус; Гарвард, Гельсінкі, Гіндустан; Ганнібал, Гейне, Горацій; Люфтганза.

За традицією в окремих словах, запозичених з європейських та деяких східних мов, [h] і фонетично близькі до нього звуки передаємо буквою х: брахман, джихад, моджахед, ханум, харакірі, хіджаб, хобі, хокей, хол, холдинг, шахід; Аллах, Ахмад, Мухаммед, Сухроб, Хакім, Хаммурапі та ін.» (Український Правопис: 156).

Передавання у деяких словах /h/ за допомогою графеми х – це наслідок посередництва російської під час запозичення. Звісно, ці слова уже давно

увійшли в узус, і теперішня зміна їхнього написання доволі складна.

Ще одне проблемне місце в українському правописі – це так зване правило дев'ятки:

«III. И пишемо:

1. У загальних назвах після приголосних д, т, з (дз), с, ц, ж (дж), ч, ш, р перед наступним приголосним (крім й): дізель, динамо, диплом, директор, методика; інститут, математика, стимул, тип; позиція, фізичний; таксист, родзінка, силует, система; цистерна, цифра; режим, джигіт, джінси, джип; чичероне; шірма, шифр; бригада, риф, фабрика [...]

Примітка 1. У компоненті власних назв -стріт пишемо і: Бейкер-стріт, Волл-стріт, Риджент-стріт, Фліт-стріт». (Український Правопис: 160-161).

Це правило розробили ще С. Смаль-Стоцький та Ф. Гартнер, точніше вони запозичили його з польського правопису (див. Будзак). «Правило дев'ятки» включили у правопис 1928 р., і з того часу його не переглядали. Воно не має жодного фонетичного підґрунтя в сучасній українській літературній мові, оскільки буквосполучення ді, ті, зі, сі, ці, чі, ші, жі, рі цілком природні для нашої мови (*дити, тінь, зір, сіль, ціль, чільний, шість, рік*). Натомість англійські запозичення, записані за правилом дев'ятки, не відповідають тому, як вони функціонують в англійській мові: фрилансер (*'fri:lɑ:nsəʔ/*), чизбургер (*'tʃi:zbz:gəʔ/*), тим-блдинг (*'ti:mbildɪŋ/*) тощо.

Виняток для компоненту стріт – не виправляє загального принципу, а просто вводить подвійність норми.

У випадку правила дев'ятки, як і у випадку зі звуком /g/, так само вводяться різні норми для власних і загальних назв. Але тут ситуація ще більш ускладнюється, коли йдеться про запозичення власних назв, які стали загальними:

«Власні назви, що перейшли в категорію загальних назв, пишемо за правилами правопису загальних назв іншомовного походження: дизель (від прізвища Рудольфа Дізеля), силует (від прізвища Етьєна де Сілуєтта)». (Український Правопис: 159).

Ця норма також порушує принципи практичної транскрипції, оскільки зтирає спорідненість власних та загальних назв.

Висновки. Запозичення відбувається за допомогою таких ключових інструментів, як: пряме запозичення (трансплантація), транслітерація, наукова транскрипція, практична транскрипція, морфологічне перенесення, переклад. Кожен із них доцільно вживати тільки у визначеному контексті.

Найбільш продуктивний і контекстуально широкий метод – практична транскрипція. Він регулюється нормами чинного правопису. Попри те, що правопис був недавно реформований, у разі адаптації англізмів існують певні проблемні місця, зокрема так зване правило дев'ятки, адаптація звуків /g/ and /h/.

Зважаючи на питому вагу англізмів та інтенсивність процесу запозичення, ці норми варто переглянути.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Catford, J.C. *A Linguistic Theory of Translation. An Essay in Applied Linguistics*. London. 1965.
2. Slabouz, V., Budnyk, S. Anglicisms in Modern Ukrainian. *Південний Архів*. 2018. Вип. LXXV. 42–46.
3. Архипенко, Л. Адаптація англомовних економічних термінів в українській мові. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского*. Серия "Филология. Социальные коммуникации". 2011. Том 24 (63). 415–419.
4. Барнич, І. Англійські запозичення в комп'ютерній термінології німецької та української мов. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис*. 2020. № 7. 13–18».
5. Будзак, А. Правописні ідеї С. Смаль-Стоцького. *Miejsce Stefana Smal-Stockiego w slawistyce europejskiej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. 2012. 23–34.
6. Гудманян, А. Чужомовна пропріальна лексика у фонографічній системі української мови. Ужгород: УжНУ. 1999.
7. Дьолог, О. Процес адаптації новітніх англійських заимствований в современном украинском языкознании. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского*. Серия "Филология. Социальные коммуникации". 2011. Том 24 (63). 118–121.
8. Краснопольська, Н. Англіцизми в українській термінології менеджменту. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка*. Серія Проблеми української термінології». 2010. № 675. 125–130.
9. Петришин, О., Лужецька, О. Новітні англомовні запозичення як засіб міжкультурної комунікації. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3.1/33.pdf> (20.06. 2021).
10. Пилипенко, І. Варіативність англомовних запозичень у сучасних українських ЗМІ. *Мова і культура*. 2017. Вип. 20. Т. IV (189). 131–136.
11. Попова, Н. Структурно-семантичні особливості новітніх лексичних запозичень з англійської в українську мову (90-і рр. XX ст. – початок XXI ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Н.О. Попова. Запорізький державний університет. 2005. 19.
12. Скорейко-Свірська, І. Загальні тенденції фонетико-графічної асиміляції науково-технічних термінів англомовного походження. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 620. 91–94.
13. Суперанская, А. Заимствование слов и практическая транскрипция. Москва: Институт Языкознания АН СССР. 1962.

14. Суперанская, А. Теоретические основы практической транскрипции. Москва: Наука. 1978.
 15. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія. Білодід І. ред. К.: Наукова думка. 1973. 439.
 16. Український Правопис. К.: Наукова думка. 2019. 392.
 17. Чернікова, Л., Смілик, Т. Англіцизми в сучасній українській мові. *Культура народів Причорномор'я*. 2009. № 152. 129–133.

REFERENCES

1. Catford, J.C. *A Linguistic Theory of Translation. An Essay in Applied Linguistics*. London. 1965.
 2. Slabouz, V., Budnyk, S. Anglicisms in Modern Ukrainian. *Pivdennyi Arkhiv*. [South Archieve] 2018. Vyp. LXXV. 42–46.
 3. Arxypenko, L. Adaptaciya anhlomovnykh ekonomichnykh terminiv v ukrayins`kiy movi. [The adaptation of English language economic terms in Ukrainian language] *Uchenye zapisky Tavricheskoho nacyonal`noho unyversyteta im. V.Y. Vernadskoho. Seriya "Fylologiya. Social`nye kommunykacyu"*. 2011. Tom 24 (63). 415–419 [In Ukrainian].
 4. Barnych, I. Anhliys`ki zapozychennya v komp`yuterniy terminolohiyi nimets`koyi ta ukrayins`koyi mov [English borrowings in computer terminology of German and Ukrainian languages]. *Naukovyy zhurnal L`vivs`koho derzhavnoho universytetu bezpeky zhyttyedyial`nosti «L`vivs`kyy filolohichnyy chasopys»*. 2020. № 7. 13–18» [In Ukrainian].
 5. Budzyak, A. Pravopysni ideyi S. Smal'-Stots`koho [The main ideas of Stefan Smal-Stockyj] *Miejsce Stefana Smal-Stockiego w slawistyce europejskiej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. 2012. 23–34 [In Ukrainian].
 6. Hudmanyanyan, A. Chuzhomovna proprial`na leksyka u fonohrafichnyy systemi ukrayins`koyi movy. [Foreign proper names in phonographic system of Ukrainian language] Uzhhorod: UzhNU. 1999 [In Ukrainian].
 7. D`oloh, O. Process adaptaciyi novejsykh anhlyjskikh zaymstvovanyi v sovremennom ukrainskom yazykoznanii. [The process of adaptation of the newest English borrowings in contemporary Ukrainian linguistics] *Uchenye zapisky Tavricheskoho nacyonal`noho unyversyteta im. V.Y. Vernadskoho. Seriya "Fylologiya. Social`nye kommunykacyu"*. 2011. Tom 24 (63). 118–121 [In Russian].
 8. Krasnopol`s`ka, N. Anhlicyzmy v ukrayins`kiy terminolohiyi menedzhmentu. [English borrowings in Ukrainian management terminology] *Visnyk Nac. un-tu «L`vivs`ka politekhnikha»*. Seriya Problemy ukrayins`koyi terminolohiyi». 2010. № 675. 125–130 [In Ukrainian].
 9. Petryshyn, O., Luzhets`ka, O. Novitni anhlomovni zapozychennya yak zasib mizhkul`turnoyi komunikaciyi [The newest English borrowings as a means of intercultural communication] URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3.1/33.pdf> (20.06. 2021) [In Ukrainian].
 10. Pylypenko, I. Variatyvnist` anhlomovnykh zapozychen` u suchasnykh ukrayins`kykh ZMI. [Variability of English borrowings in contemporary Ukrainian media] *Mova i kul`tura*. 2017. Vyp. 20. T. IV (189). 131–136 [In Ukrainian].
 11. Popova, N. Strukturno-semantychni osoblyvosti novitnikh leksychnykh zapozychen` z anhliys`koyi v ukrayins`ku movu (90-i rr. XX st. – pochatok XXI st.) [Structural and semantic peculiarities of the newest lexical borrowings from English to Ukrainian (1990-s – beginning of the XXI ctr)]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01 / N. O. Popova. Zaporiz`kyy derzhavnyy universytet. 2005. 19.] [In Ukrainian].
 12. Skoreyko-Svirs`ka, I. Zahal`ni problemy fonetyko-hraficznoyi asimil`atsiyi naukovo-tekhnichnykh terminiv anhlomovnoho pokhodzhennya [Common problems of the phonetic and graphic assimilation of English origin scientific terms]. *Visnyk Natsional`noho universytetu „Lvivs`ka politekhnikha”* 2008. №620. 91–94 [In Ukrainian].
 13. Superanskaya, A. Zaimstvovanie slov i prakticheskaya transkripcya [Word borrowing and practical transcription]. Moskva: Institut Yazykoznaniiya AN SSSR. 1962 [In Russian].
 14. Superanskaya, A. Teoreticheskie osnovy prakticheskoy transkripciy [Theoretical basis of practical transcription]. Moskva: Nauka. 1978 [In Russian].
 15. Suchasna ukrayins`ka literaturna moва. Leksyka i frazeolohiya [Contemporary Ukrainian Language: lexicon and phraseology]. Bilodid I. red. K.: Naukova dumka. 1973. 439 [In Ukrainian].
 16. Ukrayins`kyy Pravopys [Ukrainian Pravopys]. K.: Naukova dumka. 2019. 392 [In Ukrainian].
 17. Chernikova, L., Smilyk, T. Anhlicyzmy v suchasnij ukrayins`kiy movi. [English borrowings in contemporary Ukrainian language] *Kul`tura narodov Prychornomor'ya*. 2009. № 152. 129–133 [In Ukrainian].